

LJUBLJANSKI ČASNIK.

Št. 4.

Vtorik 14. Prosenca

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blavniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

C. kr. komisije za oprosteno zemljiš na Krajnskim so v pr. l. 1850 oprostivne obravnavanja pri 444 poprejšnih gruntih in desetinskih gospodskih dognale, in pri 33,191 poprejšnih podložnih kmetih in desetincih doškodovanje prerajalo. Odškodovanje pri vsih do zdaj obravnavanih opravičenih znese v kapitalu 1,478,345 gld. 15 kr. kterimu se primeriletna odškodnina z 73,917 „ 15³/₄ „

Od odškodniga kapitala pa pridejo:

a) na proti primer-nimu odškodvanju odpravljenega odrajtva . 1,448,740 „ — „

b) na odškodvanje za prepisnino ali deseti denar (laudemium), ktero na državno zakladnico pade 29,437 „ 30 „

c) na odkupljive odrajtva 147 „ 45 „

Skupej 1,478,345 gld. 15 kr. Zaostale odrajtva od leta 1848 so prerajane bile na 74,433 gld. 48²/₄ kr.

Kar se očitno na znanje da.

V Ljubljani 3. januarja 1851.

Od predsedništva c. k. komisije za oprosteno zemljiš na Krajnskim.

Po priobčenju c. k. višje deželne sodnije v Celovcu od 27. Grudna pret. l. št. 4180 je zbornica advokatov v Ljubljani gospoda dr. Maksimiliana Wurzbacha za svojiga predsednika, potem gospode doktorje Janeza Oblaka, Blaža Ovijsa, Matevža Kavčiča in Antona Raka za svoje stanovne odbornike izvolila.

V Ljubljani 6. Prosenca 1851.

Gustav grof Chorinsky s. r.,
poglavar.

Nevradni del.

Avstrija in nemške zadeve.

(Dalje.)

III.

V dozdajnim sestavkama smo le sploh pokazali, kako se je nemška reč tako zmešala in zavozlala, da bi bil le oster meč zamogel pravdo razsoditi. Tudi smo dokazali, da Avstrija od poti pravice stopila ni, in de je Poruska vlada nar bolj kriva hudiga in škodljiviga prepira med nemškimi državami. — Zdaj bo tedaj na pravem mestu od tako sloveče nemške edinstvi se nekaj pomeniti.

Vsako stoletje ima svoje lastne volje in poželjenja, tako de bi rekel, ljudje tistih časov so na vse druge reči pozabili in se lastne namene izpeljati tako iskreno lotijo, de za to kri in premoženje z veseljem sercam v dar pri-našajo. — Pred tri sto letmi so se serdito zavolj vere preperali, drugiga ni vprašal eden drugiga kakor kake vere si. V imenu svete

Kristusove vere, ki je le ljubezin do Boga in bližniga do smerti učil, so se serdito s ker-vavim mečem preganjali, odpadniki od edino prave katolske vere so vzrok vsih pregreh, kterih naslednike še dandanašni objokujemo. Po stoletnih vojskah ta šum utihne in bolj in bolj se tisti srečni čas bliža, ko bo le ena vera in le en pastir. Komaj se ljudstva in deržave majhno oddahnejo, hudi, posebno ne-varen duh pred šestdeset letmi um sicer tako razsvetljenih Francozov oslepi. — Vstali so takrat med njimi lažnjivi preroki, ki so ljudstvo z sledečimi besedami šuntali: Svoboda, enakost. Sladka je bila množici zapeljiva nova vstava: ljudje so vsi enaki, ako-ravno že neumni pastir nemogočnost vpeljave take le v kristjanskim pomenu resnične po-stave dobro previdi. — Tri in dvajset let se je v Evropi v imenu prostosti kri prelivala, dokler de so se ljudem oči odperle, prepričan-im, de prostost, kolikor je svet zamore dati, le tisti doseže, ki živi v miru in pobožnosti pokorin postavam svoje deržave. Komaj od leta 1815 trudna Evropa nekoliko let mir vživa, puntarski duh prekucni vsiga obstoječiga udanih mož spet kaj noviga zmisli. — V temelj Evropejske deržavne zveze hočejo po-stavo vterditi, de le ljudstva, ki en jezik go-vore, morejo tudi v eni deržavi zapopadene biti, po izgledu Španjolv, Francozov itd. Predolgo bi bilo tukaj dokazovati, kako ne-mogoče je, dozdajni stan Evrope od verha do dna prekucnuti in po novim tako razdeliti, de bi udji eniga naroda ali jezika tudi lastno deržavo obsegli. Kdor take nemogoče, nevarne misli v sercu nosi, ni umen, ni pameten, am-pak silno nevaren mož. Posebno nevarno in hudo je pa tako obnašanje naši dragi domo-vini, vesolui Avstrii, v kateri je milijone pre-bivavcev mnogoverstnih narodov in jezikov v miru dolge leta živelo. — Posebno pa je duh tako napene krive edinstvi Nemce unel. Po-prej smo že izrekli, de je nemška zaveza leta 1815 zapopadla štir in trideset deržav in štir svobodne mesta. Ko so Francozi v letu 1848 svojiga kralja odstavili, se vzdigne na nemš-kim v to že dolgo pripravljena truma mož, ki z velikim hrupam in vpitjem na tem obstoje, de naj se za prihodno vse dežele dozdajne nemške zaveze v eno edino deržavo združijo in clo take kraje, kjer je le več Nemcev ko dru-gih narodov, ali v kterih jih le mala pešica stanuje v svojo novovstvarjeno deržavo vrinuti. Kakor ima vsaka reč od začetka veliko število naslednikov, tako tudi tukaj. Povsod se glas novovstvarjene Nemčije razšira, kar temu na poti stoji, bi moglo zginiti.

Lahi so že dve leti poprej zastavo laške edinstvi vzdignuli, zanjo pa bolj z jezikam kakor z umam in krepostjo delali. — Na to se pa tud slovanski rod vzdigne. Akoravno so Slovani v mnogotere narode razcepljeni, je njih vender okrog dvajset milijonov večidel zlahtniga zaroda, iskreniga uma in krepke postave. — Nemcam sploh malo znani, so ži-veli pod težkim jarmam madjarske ošabnosti, dokler da jih potres leta 1848 iz tamnice

zbudi. Spoznali so hitro, de jim le Avstrije slavni prestol imenitni stan med ljudstvi Ev-rope ohrani, torej je tudi toliko vojšakov padlo za prestol cesarja, edinst deržave in svobodo naroda. — Nekteri so pa tudi predalec mah-nuli. Namest se za edinst vesoljne deržave truditi, so polni svojojubniga duha, krivo z krivico vračali, deržavljane drugih jezikov tlačili in vladi mnoge zoperstavke delali.

V drugo ponovimo, de naš namen ni, tukaj dokazati, kako krivo je vpitje dozdajnih po-litiških prerokov: „Kolikor jezikov ali naro-dov toliko deržav“. Taka prizadeva je ne-mogoča, in ako bi se tudi vpeljati mogla, je grob Avstrije, tedaj jo overžemo. — Naš na-men v tem sestavku je le skazati, de se tisti motijo, ki terdijo, de se je politiški vihar leta 1848 na nemškim zavolj vpeljave nemške deržavne edinstvi vzdignil. Res je, veliko jih je bilo, ki so silno po tem vpili, pa glas je bil več del votel in prazen. Ako kdo na-sprotno terdi, ga prašamo, zakaj so Nemci z svojo edinstvo na francosko vsajajo ali revo-lucijo pazili, ali so morebiti svojo edinst od tot pričakovali. — Slaba svoboda in čudna edinst iz ptujih rok! In morebiti ni taka? — Nezadovoljni z mnogoterimi naredbami last-nih deržav, so se le proti vladi vzdignili, pa na Nemškim niso ne le eniga kneza odstavili. Zdaj pa se trudijo zmirej pazljivi demokrati tako imenovani zapeljivci ljudstva, ki bi sami radi le v mošnje bogatin segli, mešajo um si-cer modrih mož in kričeči po nemški edinstvi ljudi sleparijo. Prestrašene vlade v to dovo-lijo, v Frankobrodu se snide zbor poslancov nemško zedinjeno deržavo z noviga vteteljiti. Kaj pa smo ondi vidili. — Veliko so govorili, pa malo clo malo koristniga storili, desiravno so bili iz nar bolj učenih mož izvoljeni. — Tudi nobeden jih ni hotel poslušati. — Bavarci so se Bavarske, Porusi Poruske dežele deržali, nobena ni hotla lastne svobode in ime-nitnosti zgubiti; pri tem so pa njih poslanci netrudno svetišče nemške edinstvi zidali. To-rej se vidi, de edinst ni potreba, pa tudi ni volja nemških narodov, to je v dozdajnim po-litiškim pomenu.

Nemško je po dogodbah leta 1815 zaveza samostojnih deržav in od vesolnih Evropej-skih vlad tudi za tako spoznano. — Zaveza je nerazvezljiva, podoba zunajna se da spre-meniti, v tako premembo bo Avstrija dovo-lila, ktera njeni samostojnosti in slavni moči med prvimi deržavami Evrope škode ne dela. Brez Avstrije je nemško na slabih nogah; z njo v terdni zavezi v bran stoji viharjem naj že buče od izhoda ali pa od zahoda.

(Dalje sledi.)

Austrijansko cesarstvo.

Krajnska.

Ljubljana 11. januarja 1851. V zjutraj-nem listu časopisa „Lloyd“ od 10. t. m. ka-kor tudi v več drugih dunajskih časnikih ravno tega dne beremo novico iz Koroškiga, de je kolera v nekterih tamošnih krajih zlo začela

razsajati in de je posebno v Černomlju mnogo ljudi umrlo. Kar mestice Černomelj vtiče (ki kakor je znano ne leži na Koroškem, ampak na Kranjskem) zamoremo v pomirenje našim bravcam za gotovo naznaniti, de se je v tem mesticu in njega okolici preteklo jesen že pozno kolera tu in tam prikazala, de se vendar ta bolezen ondi ni razprosterla in de zdaj od nje več ni duha ne sluha.

Avstrijska.

Denarstveno stanje Avstrije perviga polletja pr. l., to je 1. novembra 1849 do 30. aprila 1850.

Dohodki:	
Direktni davki	27,759,938 gold.
Indirektni „	46,416,637 „
Ako se od tega davki za solnitar in smodnik v lombardo-beneškem kraljestvu odvzamejo ostane	
	46,405,309 „
Dohodki državniga posestva, potem gornistva in dnarnistva	
	3,526,764 „
Z odrajtanjem izdaj ostane	
	2,921,628 „
Ostaliga v plačilni denarnici	
	4,967,737 „
Razni dohodki	
	10,654,619 „
Skupni dohodki znesejo toraj	
namreč redni	83,349,373 „
neredni pa	9,359,858 „
Izdaje:	
Državni dolg	25,586,948 „
Dvor	3,490,875 „
Ministersko svetovavstvo	61,248 „
Ministerstvo zunajnih zadev	743,124 „
Ministerstvo notrajnih zadev	8,810,207 „
„ vojaštva	62,102,194 „
„ denarstva	8,108,171 „
„ pravosodja	4,621,462 „
Ministerstvo bogočastja in uka	1,563,064 „
Ministerstvo kupčije, obertnije in javnih stavb	12,967,767 „
Ministerstvo kmetijstva in gornistva	1,166,175 „

Skupej	129,316,083 gold.
namreč rednih izdaj	85,574,187 „
in nerednih	43,741,896 „

Ako primerimo dohodki z izdajami, se vidi, de izdaje za 36,606,852 gold. več znesejo kakor dohodki, razloček je posebno zavolj tega velik, ker dohodki iz Ogerskiga, Sedmograškiga in Horvaškiga, potem iz serbske vojvodine in temiškiga Banata (v primeri z izdajami) niso to polletje več znesli kakor 1,014,008 gold., ki so pred letam 1848 čez 10 milijonov goldinarjev vergli.

Izdanih je bilo v imenovanim polletju:	
tripercenčnih denarničnih navkazov in listkov državniga zaklada za	27,979,610 gold.
tresornih listkov	6,934,571 „
ogerskih navkazov	12,419,059 „
nemških denarnih listkov	1,356,713 „
ogerskih „	3,021,516 „

* Državno svetovavstvo bo te dni svoje seje pričelo; gospod Kraus bo najprvo svoje mnenje izrekel, kako bi se dalo v denarstvenih zadevah pomagati.

* „Vid. dennik“ prinese dolg sostavek od napredka slovanskih učiliš. Naj boljši dokaz pravi, de se narodna enokopravnost resnično v djanje vpeljuje, je napredek raznih slovanskih učiliš. Pred letam 1848 se ni smel narodni jezik ne v pisanju, ne v besedi v šolah učiti. Poljce in Rusine so večidel nemški učili, Čehi, Moravei in ravno tako tudi Slovenci so se iz nemških knjig v šoli učili. V horvaških učilnicah je bil latinski podučni je-

zik, in Slovaki in Serbi so se morali madjarsko učiti. V letu 1848 se je ta sila končala, in vsak slovanski narod se je začel svojiga narodniga jezika poprijemati. Horvati so v tej reči gotovo naj prvi. Oni so se z Madjari popolnoma razdvojili in so naznanili narodni za vradni jezik po celem Horvaškem in Slavonskem. Na mah so bile njihne učilnice prerrojene, ki so mogle staro popolnoma prekučniti, kar že zdaj obilen sad rodi.

Njih bratam Serbam pa ni tako po srečišlo. Še le konec pretekloga leta je šolska komisija važne preuredbe storila, potreba bi bilo še šolam dobre učenike pridobiti.

* Ukaz ministra notrajnih zadev glede oboroženja in oprave stražnikov občin prepusti to reč prosti volji občanov in samo to pristavi, de naj se vojaške poslavljenja in vradniška oprava, kakor tudi c. k. vojakov, žendarmrije ali c. k. vojaških policijskih stražnikov ne rabi. „Oest. Corr.“ pristavi, de so se občinski stražniki po deželi že zlo oborožili in z opravo oskerbeli, in večidel prav čedno in ne drago. Ti stražniki so mnogo lepši viditi, kakor so bili poprejšni, ki so imeli večidel debelo palico v znamenje svoje službe.

* „Oest. Corr.“ piše: Velika marljivost se vidi po celem Slovanskem v zbiranju in ohranjenju slovanskih imenitnih starin. Še le poslednjič smo razglas nekiga slovaškiga fajmoštra naznanili; prizadevanje gosp. Fr. J. Kollarja je, kakor je znano, ugoden nasledek imelo, ki se komaj pričakuje, de se bo naznanil. Nek praški dopisnik v „Vid. den.“ obžaluje, de se je že mnogo starinskih zakladov zavolj nepaznosti in prodajanja Judam, barantačem in tujim muzejem pogubila.

Horvaška.

Po naredbi ministra kupčije se morajo na Hervaškim poštni recepisi, listi za poročnike in blago ne le v nemškem, timveč tudi v horvaškem jeziku dajati.

Česka.

7. januarja je bila spet 23, ki so se mesca maja zaperli, razsodba naznanjena. Večidel so bili udi Česko-moravskega bratstva.

* V Prago je prišel nekdanji poslanec na državnem zboru, se bo pa le malo dni ondi mudil, ako „moravskim novinam“ verjamemo, „praške nov.“ pa pravijo, de bo dalj časa v Pragi ostal.

Moravska.

„Videnski dennik“ govori od skerbi za narodni jezik na Moravskem in se pritoži, de, kakor pravijo vredjeno sostavo v cerkvenih rečeh ohraniti, in akoravno se ustmeno v moravskem jeziku dela in pridiga, duhovšina med saboj nemški dopisuje, de se cerkvene bukve v nemškem jeziku vodijo — in pokaže na Česko, kjer se vse to, se ve de, kjer Čehi stanujejo, v českem jeziku opravlja.

Galicia.

2. januarja so v Lvovu pokopali grofa Dunin Borkovskiga, ki je celo svojo bukvarnico (20,000 zvezkov) vseučilišni bukvarnici zapustil. Na tako vižo se bo ondašna bukvarnica počasi spet pomnožila, ki je pred kratkim toliko škodo terpela.

Ogerska.

V Prespurškem okrogu je goveja kuga 112 sosesk obiskala, v 45 je do zdaj že popolnoma nehala. Leta 1836 je v tem okrožju 5000 glav pocerhalo, lansko leto pa le 4000.

Lombardo-beneško kraljestvo.

V Milanu je zdaj velika pravda zavolj nekiga zlo razširjeniga društva, ki je denarje ponarejalo. To društvo je imelo svojo delavšnico v podsemeljskih prostorih velike, odročne hiše; stopnic v delavšnico nikjer ni bilo, samo na enem kraju je bil obok podzemeljske vot-

line pretergan in z molavnikom so delavce noter in vun spravljali. Tukaj so ponarejaveci svoje delo imeli tako dolgo, da so se, ker so menili, da so zavarovani, prevzeli in začeli denarje na kupe izdajati. Ko so jih pri tem zasačili, so vse izdali; v skriti kovačnici so našli za 20,000 goldinarjev denarja in 160 denarnih kalupov v naj boljšem stanu. To društvo je svoje rokodelstvo zlo marljivo in umetno opravljal. Do zdaj se je 60 vdeležnikov zaperlo.

* 7. t. m. so bile v Benetkah zadušbine po umerlem talijanskem pesniku Carrer-ju. Vsi vradniški imenitniki Benetk so bili pričujoči. Kardinal patriarh je sam zadušbine opravljal in vsi benečanski časopisi govore od umerliga.

Tuje dežele.

Bosna.

Turški vojaki, ki gredo Omer pašatu v podporo, so 19. decembra v vas Gorico prišli, blizu avstrijske zemlje. Hairedin paša, nov poglavar dežele, stanuje zdaj v hiši nekiga ondašniga posestnika, vojake so v kočice ondašnih prebivavcov vkvartirali; po 30 jih v eni hiši stanuje. Vojaki, katerih je okrog 1200 so v neizrečeno slabem stanju, stergani, bos, lačni in silno zdeljani. Mnogo jih je med potjo tako oslabeledo, de so umrli. Vse vasi, skoz ktere vojaki grejo, jih morajo zastonj z živem preskerbovati.

* „Osserv. Dalm.“ prinese naznanilo od 19. decembra iz Sarajeviga:

Potem, ko se je Omer paša dva mesca pri vstajnikih mudil, je 17. t. m. spet iz Tuzle v Sarajevo prišel. Mnogo prebivavcov, potem civilni vradniki in vojaki so mu naproti šli. V Tuzli je pustil Melemendza Mustafa paša z dvema bataljonama in nekterimi topovi. Mahmud paša iz Tuzle, Mahmud Alaj beg in drugi ujeti so bili tudi pripeljani in so imeli roke na herbtu zvezane.

Raznesla se je novica, de je zaklad Tuzlanskiga pašata (kakor pravijo 18 milijonov piastrov) Omer pašatu v roke prišel, zdaj pa pravijo, de niso več najdlji, kakor 1700 turških cekinov.

Od Mahmud pašata se je vedno slišalo, de je ljudi zlo stiskal in derel in de je vso kupčijo nase pripravil.

Omer paša se bo pred kot ne le malo časa v Sarajevem mudil, ker si je namenil kmalo v Hercegovino udariti in tamošno vstajo vdusiti. Mnogo bosniških vstajnikov se je tje umaknulo.

V Konjico se je vojaška pomoč poslala.

V Krajni je tudi, kakor pravijo, vse napeto. Pravijo, de zavolj tega, ker pričakujejo muselima Bihaća, Kadi Jakup bega.

V Bosni je kupčija popolnoma zaterta, k čemur je mnogo to pripomoglo, de noviga vezirja, Hairedin pašata, tako dolgo ni bilo.

Ako pogledamo na bosniško vstajo, vidimo, de vstajniki niso imeli ne središa, ne glavniga vodja, ne edinosti.

Krajna, ki je perva vstala, se je brez boja podala, ko je Seraskier v Pridor prišel. Med tem, ko se je Omer paša umaknul, poskusijo Ali paša Stolčevic, vezir Hercegovine, paša iz Tuzle, Zvornika in prejšni muselim v Sarajevem, Mustafa paša Babić zoper nove naredbe se dvignuti. Pa tudi pri tem poskusu se je pokazalo, de jim manjka poguma in serčnosti.

Ali paša si ni upal se očitno ustaviti, je ostal na posestvih pri Mostaru in je Kavas Bassy-a naprej zrinil. Ta pride z svojim oboroženim kardelam v Konjico potem, ko je že Muhamed Skenderbeg most z 800 vojaki posedel. Akoravno se je Kavas Basi silno prizadeval, vendar ni mogel mosta Skenderbegu vzeti, de bi bil potem Omer pašatu za herbtam sledil. On se je moral, brez de bi bil kaj opravil, v Mo-

star vernuti. Tudi v Posavini se je vstaja unela; kmalo sta pa Zvorniški paša in njegov sin na Srbsko pobegnula.

Tuzlanski paša sam (Mahmud paša) je bil v bitvi pri Žebce popolnoma potolčen, je pobegnul v Kinkovce in Modric in je Krajnce k vstaji šuntal. Omer paša je pa vstajnike tudi pri Modricu potolkel, in tuzlanskiga pašata ujel. 18. t. m. so njega po ulicah v Sarajevem okrog vlačili in prebivavcam kazali. Ko so vstajniki iz Kladaja topove Omer pašata čuli, ko je v Tuzlo prišel, so se na vse kraje razkropili.

Rusovska.

Iz Varšave se piše, da so v Duklinki na posebno vižo tolovaji ljudi pomorili in potem poropali. Tropa poljskih roparjev zažene veliko, kamnito kroglo z žebli in svinčam napolnjeno skozi okno v neko izbo. Krogla se razpoči in ubije kerčmarja, kerčmarico, postrežnika in 4 popotnike. Osem drugih oseb je bilo nevarno ranjenih. Potem planejo tolovaji v hišo, porabijo neizrečeni strah in obropajo vse, ki so bili smertno ranjeni. Hlapca, ki se jim je približal, so prebodli. Tolovaji so bili le trije.

Nemška.

En oddelk naj boljših holsteinskih lovcov so Danci ujeli. Samo častnik, ki je jezdil, je pobegnul.

* V Draždanah se Avstrija zlo poganja za mitno zedinjenje. Zvolili se bodo v doseg tega namenili posebni pooblastenci.

* Porusija bo vojašk oddelk, obstoječ iz 10,000 vojakov na schleswig-holsteinsko mejo postavila; njegov poveljnik bo general Vusov in glavni stan bo v Ratzeburgu.

* Zmešnjave v Kasel-u so se začele poravnovati. En oddelk avstrijskih vojakov, ki so se zoper Schleswig-Holsteince napotili, je že v Kasel prišel.

* Ko je v Berlinu prva zbornica se izrekla, da bi državno ministerstvo naznanilo, ktere politike se je poslednje dni držalo in spise zbornici predložilo, odgovori ministerski predsednik z sledečimi važnimi besedami:

Ne mislite, da je dokaz pomanjkanja postrežljivosti, ako ne morem na to vprašanje zdaj odgovoriti. Kar se je zgodilo, je ali očitno, ali še ni razloženo, tako da se brez škode ne more javno naznaniti, tudi so želje tako naravno izrečene, da je njih namen znan. Se ve, de reči, ki se po §. 48 zbornici morajo naznaniti, de jih ona potrdi, ne bodo skrivne ostale.

Laška.

Časopis, ki v Genui izhaja prinese oznanilo od nemira, ki je ondi vstal, tega pa še ne ve, zakaj da se je to zgodilo, ker še ni znano. Od ene strani so kamne lučali, od druge pa so za meče prijeli. Ranjenih je bilo več. Ta reč bi se bila žalostno končala, ako bi ne bili karabinarji in narodna straža mir storila. Telegrafsko naznanilo pove, da se je nemir, ponovil, pa je bil kmalo spet vdušen.

* V Florencu je vlada mnogo bukev prepovedala. Cela versta jih je. Vendar še veliko manj kot v Neaplu, kjer bodo poslednji še „Abecednik“ prepovedali, ker je nesrečni Abecednik prav za prav kriv vsega zlega, ktere ga je tisk dozdal in ga bo še zanaprej storil.

* Genui se je neki angleški brod bližal in streljal. Naenkrat se raznese novica, da je Mazzini prišel in de misli občno vstajo v teh krajih zbuditi. Vse je toraj na noge skočilo, topovi so se nabijali, na boben se je bilo. Brod je bil pa le kupčijski in je pripeljal 18,000 — čok.

* V Genui so se častniki obdolžili, da so vpili: „abbasso il statuto, viva il re assoluto“ („Preč z vstavo, naj živi kralj samovladar!“)

Častniki se pritožijo, de to ni res. Predsednik javne varnosti je v Turin šel.

* Municipalna vradnja v Genui je sledeči razglas na prebivavce razglasila:

Deržavljan! V preteklih dneh je med nekaterimi mestnjani in vojaki nemir vstal. Ako bi se bil nemir ponovil, bi bili znali iz tega resni nasledki vstati. Mi se moramo vsakiga nemira naravnost vogniti. Vojaško poveljstvo je potrebne priprave storilo, vojaki so povelje dobili, de bo vsak vzrok tožb nehal. Mestnjani! tudi od naše strani to storimo. Ogibajmo se vsake priložnosti, ki k razperti pelje; sovražnikom nereda bi iz tega dobiček zrastel. Ako je vam svoboda draga, vas prosimo, se prepira varovati. Ne dajte se zapeljati od noviga, ktere prekucneži razširjujejo. Mestjanska straža in armada sta hčere ene in ravno tiste domovine in vere in stojite pod ravno tisto zastavo.

Francoska.

Zavolj mogočniga generala Changarniera, kteriga se vsi boje, se zlo poganjajo, eni bi ga radi odstavili, drugi se temu zoperstavijo. — Francoska vlada je poslala brode, ki se na talijanskih bregovih križajo, de bi vstaja ne vstala.

Med poganjavci za izvolitev prihodniga predsednika francoske republike je tudi Napoleon Bonaparte, sin nekdanjiga kralja Westfalna, narodni poslanec, ki sedi zlo na levi v narodnem zboru.

* Iz Pariza se piše 5. januarja. Dogodbe naglo ena za drugo slede. Včeraj ravno ko sim pismo zapečatil in na pošto nesel, sim zvedel, de je ministerstvo odstopilo, kar se je še le prav za prav popoldne zgodilo, govorilo pa se je od tega že opoldne.

Ob dveh so zvedili ministri dognano volitev v razdelkih narodniga zbora, ki je predsednik in tajnik zvolil. Tisti, ki so naj bolj zoper predsednika, so naj več glasov dobili. To je razsodilo. Predsednik ni vedel s prviga, kaj bi storil, in ko se legitimisti z rudečimi združeni spet udov zunajne levice v odbor zvolili, je spoznal, de se ministerstvo ne more daleč držati.

Glede sostave noviga ministerstvo se razne novice čujejo. Šel sim včeraj okrog, de bi bil od tega kaj zvedel. Sledeče smem za gotovo naznaniti:

Včeraj je predsednik naj prvo mislil na Odilon Barrota. Gospod Abatucci je svojo srečo poskusil. Zastonj. V svoji nevolji je Bonaparte na levo središje se obrnul: Grevy, Billaut, Viktor Lefrance in Duclerc. Ministerstvo, ki misli kakor „National“ to je za zdaj nemogoče. Brez tega se Gospod Duclerc predsedniku vedno prilizuje in je svojo rudečo zastavo lepo v žep skril; vendar se ne da ravno lahko pozabiti, de je zet Garnier-a Pages.

Včeraj ob devetih so menili, de bodo ministri Persigny, Abatucci, Daru, Leon, Faucher in Fould. Poslednjiga hoče Napoleon na vsako vižo imeti, Baraguay d'Hillers bi prevzel ministerstvo vojaštva. On je oseben sovražnik generala Changarniera.

Legitimisti menijo kolikor prederzniše tolikor popred pridemo h koncu.

Daru noče po nikakem ministru biti.

Persigny je za vse pripravljen, ako le minister postane.

Carlier se ustavlja in bi clo takrat to storil, ako bi bil L. Faucher za ministra izvoljen. Faucher in on sta namreč protivnika iz osebnih vzrokov. Znabiti, de ju predsednik spravi.

Turška.

Iz Carigrada se za gotovo naznani, de je general Bem v Aleppo umerl.

* „Volksbote“ piše: Danes naznanimo bolj natanjko od smerti generala Bema, ki je v Aleppo 10. decembra za naglo vročino umerl; on je le enkrat zdravilo poskusil, kar je bilo morebiti vzrok, da se je bolezen tako naglo končala. Turška vlada spozna zgubo, ktera je z njegovo smertjo za vojaške poprave vstala. Sultan je že sam včasih djal, da na Bema skušnje zlo zaupa, in, ako bi bil on dalj živel, bi bil gotovo na viksi vojaško stopnjo prišel. Za revolucijsko stranko je njegova smert tudi zguba, on je bil povsod, kjer je po smodniku dišalo, in kjer se je vstaja unela. Na životu je imel polno ran in zacelin. On je ostro živel in njegovi vojaki so menili, da ga krogla in meč ne morata vsmeriti. Na Dunaju že vse sorte pripovedujejo od Bema smerti. Pravijo, da je hotel na vsako vižo kakor kristjan umreti, in v zadnej uri zastonj prosil, da bi mu katoliškiga duhovna pripeljali, ker se mu je to odreklo. Drugi terdijo, da se za vero še zmenil ni, in de je poslednje ure še od poprav turškiga topništva govoril. Se ve, de je vero zatajil in se vedno puntal.

* „Oest. Corr.“ piše 8. januarja: Iz Carigrada se nam 25. decembra sledeče piše:

Turški državni časopis prinese več sostavkov, v kterih se vzroki in pretek gibanja v Bosni in Aleppo razloži. V njih se posebno hrabrost in pogum vojakov hvali in terdna volja vlade izreče, de hoče na poti poprav napredovati. Za vzrok vstaje v Bosni se naznanijo v Tancimat Hairie vstanovljene vladne pravila. Da se je v Aleppo vstaja vžgala, je kriv nek Abdi bei, ki je pri poprejšnem pašatu velik upliv imel in je mnogo zvijač in nesramnost počel. Ker je vidil, de mu poprave prote, je postal naj hujši sovražnik vlade, in je z svojimi tovarši vse storil, da je mesto v znano nesrečo pahnul.

* Poglavar v Macedonii je dobil povelje, tamošnjim prebivavcam prepovedati orožje nositi. To se bo sčasama po celi Turčiji zapovedalo, ker noša orožja k vednim moritvam mnogo pripomore.

Angleška.

Časopis „Times“ se na koncu leta ozre na Evropo in med drugim sledeče pravi: V dva velika razcepa se izobraženost sveta razdeli. Eden je v polnem cvetju nprav in notrajniga miru, na drugi strani se bojujejo silne moči z negotovo srečo in negotovim izidom. Angličan objema z svojo roko celo zemljo; povsod polaga kal mogočniga razvitja, med tem ko sjajni narodi rimskiga pokolenja umirajo, in na Nemškem je svoboda k brezpostavnosti peljala in zdaj žuga despotizem. Podoba cveteče prihodnosti svet Angličanom in jim daja novo djansko moč; kjerkoli so deržavljan britanskiga otoka, povsod jih misel obhaja, de so pod eno in ravno tisto postavo in vlado. Angličkimu narodu je bramba naravni družbini živelj, drugod pa povsod komaj zadosti oistre postave in močne armade, in z vso pravico zamorejo Angličani besede mlajšiga Plinija nase obrniti: „Neque enim minus apud nos honestas, quam apud alios necessitas, valet“.

Portugalska.

Sliši se, de državno svetovavstvo ne dovoli odškodovanja Angličanom dati, kteriga angleška vlada tirja.

Ljubljanski novičar.

* Iz Tersta se bo, kakor pravijo, železnica skozi Papeževe dežele v Livorno naredila.

* Terzaški kupec Parente je kupčijo neposredno z Kalifornijo sklenul. Brod njegov „Arone“ je prvi avstrijski, ki je prišel v barkostajo St. Francisko.

* Pot, po kteri se ladije po Savi vlečejo, se bo od Zaloga do horvaške meje popravila. Začelo se bo najpred delati od Zaloga do zidaniga mosta.

LEPOZNANSKI LIST.

Licoviga strelci. *)

Med poezijami Dr. Franceta Prešerina (natisnjene v Ljubljani pri Jožefa Blazniku leta 1847) smo pogrešili eno nar. lepših cvetic našega slavnega narodnega pevca. — Slavn. gosp. Dr. Prešerin je namreč iz nemškega Teodor Körnerja (ki je mladeneč 21 let v letu 1813 za domovino in kralja svojo junaško kri prelil, in še tako mlad že skorej nar. imenitnejši nemški povelj bil) pesem imenoval: Lützows wilde Jagd tako lepo in zvesto v slovenski jezik preštel, da bi teško bilo soditi, katero bi bolj cenili nemško ali slovensko. — Najde se v listu Illyrisches Blatt leta 1830 Nr. 33. — Mislili smo jo tukaj zato spet natisniti, da bi se v spomin našega, žali Bog, prezgodej nam odvzetega narodnega pevskiga mojstra bolj ohranila. Glasi se takole:

Kaj tamkej iz gojzda se v soncu bliži?
Sum bližej bje na vresa,
Sem doli se v verstah tamnih dervi,
Pojejo rogovi trobenta buči,
De duša v persih se stresa.
Če praša črne junake kdo,
Licova strelci silni, prederzni so to!

Kdo vidi se tamni po hosti dirjoč,
Kdo jaha po geri po griči?
Potuhneni pazijo celo noč
Strele uka, in puša za pušo poč
Francozki padajo briči;
In črne strelce če praša kdo,
Licova strelci silni, prederzni so to.

Kjer grojzde se zori, kjer Rajna sumi
Se vstavi trinog za vodami,
In rešen bit misli, ko grom perleti,
Se veržejo v vodo, in plavajo ti
Do njega z močnim rokami,
Če praša črne plavovce kdo,
Licova strelci silni, prederzni so to.

Kaj tamkej v dolini razlega se boj,
Kaj mečov rožlanje pomeni?
Nevsmiljeni koiniki bijejo boj;
Uneta je prostosti iskra, in koj
Se vžiga v kervavim plameni.
Če praša črne koinike kdo,
Licova strelci silni, prederzni so to.

Kdo zdiha tam, jemlje od sonca slovo
Med trupli sovražnikov vmira?
Spreminja smert lica, zapera oko,
Junsko serce ne trepeče pred njo;
Sej prostost iz smerti izvira,
Če praša črne merlice kdo,
Licova strelci silni, prederzni so to.

To nemških je strelcov trop strašan
Rabelno zatret in tirane,
Kdor ljubi nas, ta naj ne bod' obžalvan
Dežela je prosta, napočil je dan,
Rešile so smertne jo rane.
Zato naj od vnuka do vnuka slovi
Licova taki strelci prederzni so bli.

Drobtince Slovenskih in Ruskih šeg.

Zares čuditi in kakor domorodci veseliti se moramo, če premislimo, kako terden da je slavjanski živelj. Ako bi na mesto marsikterega slavjanskega naroda životvoril kak drug neslavjanski, bi se bil gotovo že zgubil v ptujih narodih kot majhen persten otok v morju, gotovo zgubil bi že svoje posebnosti, svoj jezik in svoje šege. Pa ako na Slavjana butajo še tako močno valovi iz zapada; ne zaduše ga, akoravno se čez njegovo glavo valijo. Kot Ahil, preganjan od škamandrovih valov, se on oklene lipe, in ni moč ga zadušiti, ja clo ni moč ga njegovega kinca obropati. Tako je naš Slovenski narod, ki je med vsemi Slavjanskimi skor nar. bolj pomandran, vunder le obderžal večidel svoje Slavjanske lastnosti, tako da je drugim Slave rodovom še zdaj jako jednak, akoravno se je popolnoma drugače razvijal in izobraževal, kot njegovi bratji. Kak oddaljeni so postavim od nas Rusi! Ni misliti, da bi Slovenci kdaj z

njimi v dotiko prišli. Da so tudi popolnoma različne zgodovine ta dva Slave naroda bo rad vsak poterdil, kdor le nekoliko nju osode ve. In vunder je narodni duh Rusa in Slovence še zdaj v mnogih rečeh jednak. Ne menim sicer značajev obeh narodov natanjka preiskovati, primerjati in veliko žlahto dokazovati, kjer bi me to predelječ peljalo — marveč hočem le nekatere male reči pretehtati, ktere so občna lastnina obeh zlo oddaljenih narodov. Napred se mi oblika narodnih pesem Slovenskih in Ruskih vsili v preiskovanje. Neki slavni pisatelj, *) kateri narodne Ruske pesmi prav dobro pozna, je takole pesem Rusko izbral za izgled vsih drugih:

Oj visoki hribji, hribji Vrabcevi **)
Rode bele kamna, ki gorijo clo,
Pod tem kamnji teče glasna bistrice,
Tam na njenem bregu rase germ zelen.
Na germic se vsede orel, ptični car,
Terdno vrano černo v krempljih on derži.
„Oj ti vrana černa, urno mi povej,
Kje si se vlačila, kje letala si?“
„V Saratovski štepi se vlačila sim,
Gledala sim v štepi čudne čudeže,
Mertvo truplo vidla verlega moža.
Krog merlice ptice so sedele tri:
Draga mati b'la je prva ptičica,
Ljuba sestra b'la je druga ptičica,
Zvesta žena b'la je tretja ptičica.
Kadar mati joka, teče solzni tok,
Kadar sestra joka, teče solzni vir,
Kadar žena joka, teče rosica,
K sonce se prikaže, zgine rosica.“
Kdo bi se kojo začetku te pesmice ne spomnil na marsiktero Slovensko postavim na tole:
Stoji, stoji lipica i. t. d.

Vidimo da tud ta pesem se začne z nekim posebnim popisovanjem kraja, kjer se prigodba pripeti, tak da pevec napred od ene reči do druge skače, večidel od imenitnejše do majhše, preden pride do jedra pesmice. Gotovo lepa in živa je ta pesmiška obleka posebno če pevcu na zadnje kaka grenka ali smešna resnica tak rekoč uide, kjer se poslušavcu dozdeva, kot da bi jo bil pevec sam nerad izustil, in kjer si jo tudi ložji zapazi. Samo svariti moram pred praznim poznavanjem takih oblik, kjer se to malokdaj dobro izide. Pri branju te krasne Ruske pesmice sim se zmisil na sledeči pogovor Slovenskih pastirjev, kterege sim v mladosti večkrat slišal: Anže pravi: Domu ženimo; Boštjan pa: Še pasimo. A. Kaj bomo delali? B. Sok bomo srebal. A. Kdo ga bo kuhal? B. Stara baba. A. Kdo ga bo mešal? B. Žabja taca. A. Kje je tista žabja taca? B. Na polici. A. Kje je tista polici? B. Voda jo je vzela. A. Kje je tista voda? B. Germic iz nje rase. A. Kje je tisti germic? B. Sekira ga je posekala. A. Kje je tista sekira? B. Kovač jo je v lemez prekoval. A. Kje jo tisti kovač? B. Je šel pšenico sijati. A. Kje je tista pšenica? B. Golobji so jo pokavali. A. Kje so tisti golobji? B. Gospoda jih je postrelila, iz turna poskočila, in si rit in krevelj polomila. — Res da ne moram ravno reči, da je ta pogovor lep, kjer ta dva pastirčka preveč in prenašlo skačeta od ene reči do druge in predolgo ne prideta do jedra pogovora, ki je brez dvombe zadnji zarobljen odgovor Boštjana. Pa je vunder le ta pogovor izviren zato, kjer tudi v njem in sicer se preurno govoreča skačeta od ene reči do druge različne, kot v Buski in v naši narodni pesmici. Tudi ujide Boštjanu na zadnje neko skrito zabavljanje gospode kakor v Ruski pesmi neko skrito zabavljanje ženske pozabljivosti pevcu ujide.

Tudi v Ruskih pesmih ptice rade pojejo, in marsiktero resnico zapojejo, kot v Slovenskih. Zraven zlo jednakih oblik narodnih pesem imamo pa mi Slovenci z Rusom vred tud dokaj otročjih iger. Marsikdo se bo spomnil iz otročjih srečnih let na tak imenovano igro golobec. Mladence ktereemu sokol pravijo, leta za drugimi soigravci, kteri se golobci imenujejo. Urno lete ti golobci pred sokolom, kteri se prizadeva kakega zgrabiti, ki mora potlej sokol biti.

To igro igrajo tudi Ruski mladenčki. Nar. bolj me pa je ganilo popisovanje neke igre Ruske, ktero sim tudi jez, ko sim bil sedem let star, vsak večer pozimi igral. Razbeljena

*) V časopisu „Slavische Jahrbücher“.
**) Pri Moskvi.

velika peč je neizrečeno vročino po naši izbi razprostovala (tudi Rusi imajo to slabo navado, velike peči preveč razbeliti), in vunder hlabče gor na čelešnik (Rusi oder okoli peči in verh temena imenujejo ležniki) zleze, kot bi se le tam zamogel malo ogreti in čudno smerči. Moj star oče al ded pa pri peči terske koljeta, in pa otroke zraven „nebeškljati“ uče. Vzamejo brezovo šibo, ji odrežejo vejice pa tako, da so pri vsaki vejici majhni štremljički ostali. To omuljeno brezovko vtaknejo v špranjo med dve podnici. Z dobrovoljnim nekako otročjim obrazom vrežejo potlej vsakemu kobilico; kakoršne predice na vretenu sučejo.

Potem dva cveka na jeni-strani opišejo z križem. Ta dva cveka smo potlej otroci mogli vadlaj metati, in kteremu sta oba cveka križčike pokazala, tisti je od tlaka, ki je peklo pomenilo, obesel na prvi štremljček svojo kobilico. In tako je šlo od enega štremljčka do drugega. Predzadnji štremljček brezovke so bile vica in naj verhni pa nebesa. Se ve da kdor je napred z svojo kobilico v nebesa prilazil, tisti je zmagal in je ošabno na druge gledal, ki so še v pekl ali v vicah bengljali. — Popolnoma pozabil sim že na to igrice, kar berem natanjčni njeni popis v „Časniku“, ki je ravno Ruske igre donasal. Da me je to zlo ganilo, vsak lahko zapopade, kdor ve, z kakim veseljem se odrašeni spominjo na mlade leta in na naj majhše dogodbe mladosti. Tudi čudno se mi je zdelo, da Ruski mladenčki ravno tako to igrice igrajo, kakor Slovenski samo z tem razločkom, da namest de bi iz pekla v nebesa prišli, pridejo iz domače vasi v Moskvo.

Ne bi se kak dolgo deržal pri-tako majhnih rečeh, če bi ne mislil, da je včasih v majhnem veliko skrito. Prav bi bilo, ko bi popisovali slavjanskih šeg ne omenili samo poglavitne občnih značajev Slavjanskih plemen, marveč naj bi omenili tudi, kolikor je mogoče, majhne reči, kteri so občna lastnina dveh bratovskih narodov. In parvis magna.

Planjavski.

Zmes.

Nek časopis piše od sledečih pisem, ktere sta dva sovražna vojskovodja eden drugimu pisala.

Pervi: Gospod general! Ko se je naša vlada prepričala, da je vse prizadevanje mir ohraniti, zastonj, toraj sim dobil povelje. Imesto napasti, kar vam nisim hotel zakriti.

Drugi: Zahvalim, da ste mi naznanili blagovolili, Vendar bi vi, gospod general, meni prav vstregli, če bi z napadom le še kak teden počakali. Zdj bi se mi slabo godilo, ker se nekatere tertnjave niso dodeljane.

Pervi: Zlo vesel sim, gospod general, da zamorem vaše želje spozniti. Prosim priporočite me vaši gospej ženi.

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

V Gradcu 11. Prosenca:

16. 45. 72. 37. 67.

Na Dunaju 11. Prosenca:

6. 89. 15. 41. 72.

Prihodno srečkanje bo v Gradcu in Dunaju 22. Prosenca in 5. Svecana.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 11. Prosenca 1851.

Deržavne dolžne pisma po 5 od 100 (v srebru) 95 1/2
» » » » » 4 1/2 » » 82 1/2

Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, čeških, moravskih, silezkkih, štajarskih, koroških, krajskih, gerških in dunajske visje kamorne uradnije.

Bankne akcie po 1132 gold. v srebru.

Dnarna cena 3. Prosenca 1851.

V dnarju

Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 33 1/2 gld.

*) Licov je bil vojvoda prostovoljnih nemških junakov ki so leta 1813 v vojski proti Francozom posebno sloveli. Pri tej trumi je bil tudi slaven vojšak in pevec Teodor Körner ki ni doživel dneva nemške prostosti, ker je kakor smo zgorej omenili, junaško padel 26. veljaka serpana 1813.